

Νέα νομική προστασία των καταγγελλόντων σε υποθέσεις διαφθοράς

Οι νέες εγγυήσεις συνοψίζονται στις παρακάτω:

«Μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος»

Όποιος συμβάλλει ουσιωδώς με τις πληροφορίες που παρέχει στις αρχές, χωρίς να είναι ο ίδιος εμπλεκόμενος και χωρίς να αποβλέπει σε ίδιον όφελος, στην αποκάλυψη και δίωξη υποθέσεων που αφορούν **δωροδοκία ή δωροληψία πολιτικών αξιωματούχων** (άρθρα 159, 159Α Π.Κ.), δωροδοκία ή δωροληψία υπαλλήλου (άρθρα 235, 236 Π.Κ.), δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών (άρθρο 237 Π.Κ.) και **εμπορίας επιρροής – μεσαζόντων** (άρθρο 237 Α) μπορεί να χαρακτηριστεί «μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος», με πράξη του κατά τόπον αρμόδιου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή του Εισαγγελέα Εγκλημάτων Διαφθοράς, μετά από έγκριση του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου που εποπτεύει και συντονίζει το έργο των Εισαγγελέων Εγκλημάτων Διαφθοράς. Οι «μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος» μπορούν:

- να προστατευθούν από την εναντίον τους ποινική δίωξη από μήνυση ή έγκληση για τα αδικήματα της **ψευδορκίας**, της **ψευδούς καταμήνυσης**, της **συκοφαντικής δυσφήμισης**, της **παραβίασης υπηρεσιακού απορρήτου** ή των **προσωπικών δεδομένων**, αν ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου κρίνει ότι η δίωξή τους δεν είναι απαραίτητη για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και παραγγέλλει στον αρμόδιο Εισαγγελέα την οριστική αποχή από την ποινική δίωξη. Γι' αυτό, κάθε Εισαγγελέας επιφορτίζεται με την υποχρέωση ενημέρωσης του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου για τις εγκλήσεις ή μηνύσεις εναντίον ανθρώπων που έχουν καταγγείλει τα ανωτέρω αδικήματα διαφθοράς, και
- να ληφθούν για αυτούς τα παρακάτω μέσα προστασίας μαρτύρων:

«Προστασία μαρτύρων»

Οι «μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος», αλλά και οι ιδιώτες που ενεργούν υπό τις οδηγίες ανακριτικών υπαλλήλων στο πλαίσιο «συγκαλυμμένης έρευνας» (άρθρο 253B Κ.Π.Δ.) καθώς και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο συμβάλλει ουσιωδώς στην αποκάλυψη των παραπάνω αδικημάτων διαφθοράς ή, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, και οι οικείοι τους θα μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις προστασίας μαρτύρων του άρθρου 9 του Ν.2928/2001, ώστε να προστατευθούν από πιθανολογούμενες πράξεις εκφοβισμού ή αντεκδίκησης, με μέτρα όπως:

- η **φύλαξη** με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό της αστυνομίας,
- η **κατάθεση με χρήση ηλεκτρονικών μέσων** ηχητικής και οπτικής ή μόνο ηχητικής μετάδοσής της,
- η **μη αναγραφή** στην έκθεση εξέτασης του ονόματος, του τόπου γέννησης, κατοικίας και εργασίας, του επαγγέλματος και της ηλικίας,
- η **μεταβολή των στοιχείων ταυτότητας**,
- η **μετεγκατάσταση** σε άλλες χώρες,
- η **μετάθεση ή μετάταξη ή απόσπαση** για αόριστο χρονικό διάστημα, με δυνατότητα ανάκλησής της, των δημοσίων υπαλλήλων, που αποφασίζονται κατά παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις από τους αρμόδιους υπουργούς, ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου Εισαγγελέα, ενώ η υπουργική απόφαση μπορεί να προβλέπει τη μη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Τα μέτρα προστασίας λαμβάνονται με τη σύμφωνη γνώμη του μάρτυρα, δεν περιορίζουν την ατομική ελευθερία του πέρα από το αναγκαίο για την ασφάλειά του μέτρο και διακόπτονται αν ο μάρτυρας το ζητήσει εγγράφως ή δεν συνεργάζεται για την επιτυχία τους¹.

1 Σύμφωνα όμως με το άρθρο 9 παρ. 3 του Ν.2928/2001, με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και

- κλήση στη δίκη με το όνομα που αναφέρεται στην έκθεση εξέτασή τους, ενώ η αποκάλυψη των στοιχείων τους επιτρέπεται μόνο με αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου.

Πρόσθετη προστασία δημοσίων υπαλλήλων που καταγγέλλουν φαινόμενα διαφθοράς

Οι δημόσιοι υπάλληλοι που έχουν χαρακτηριστεί «μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος», σύμφωνα με το νέο άρθρο 26 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.:

- **δεν παραλείπονται** στη διαδικασία προαγωγής
- **δεν υπόκεινται σε οποιαδήποτε πειθαρχική διαδικασία ή τιμωρία**
- **δεν απολύονται**
- **δεν υφίστανται καθ' οιονδήποτε τρόπο άλλη δυσμενή διακριτική μεταχείριση** αμέσως ή εμμέσως και ιδίως σε θέματα **υπηρεσιακής εξέλιξης, μετακίνησης ή τοποθέτησης**, κατά τη διάρκεια του αναγκαίου για τη δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης, χρόνου.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι που δεν έχουν μεν χαρακτηριστεί «μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος», αλλά έχουν συμβάλλει ουσιωδώς στην αποκάλυψη και δίωξη των παραπάνω αδικημάτων διαφθοράς (δωροδοκία-δωροληψία πολιτικών αξιωματούχων, υπαλλήλων, δικαστικών λειτουργών, εμπορίας επιρροής-μεσαζόντων):

- όταν έχει ασκηθεί εις βάρος τους πειθαρχική δίωξη, το πειθαρχικό όργανο οφείλει να αποδείξει ότι η δίωξη που άσκησε **δεν οφείλεται στην προαναφερθείσα ουσιώδη συμβολή** του υπαλλήλου (αντιστροφή βάρους απόδειξης) και,
- στην προκαταρκτική εξέταση για τα ανωτέρω αδικήματα διαφθοράς, **προστατεύεται πλήρως η ανωνυμία τους**, εφόσον δεν εμπλέκονται καθ' οιονδήποτε τρόπο στην τέλεση των ως άνω πράξεων ή δεν αποβλέπουν σε ίδιον όφελος. Μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης, η ανωνυμία του υπαλλήλου προστατεύεται, εφόσον αυτός έχει υπαχθεί στα ανωτέρω «μέτρα προστασίας μαρτύρων» του άρθρου 9 του Ν.2928/2001.

«Μέτρα επιείκειας για όσους συμβάλλουν στην αποκάλυψη πράξεων διαφθοράς»

Ατιμώρητος μένει ο υπαίτιος της ενεργητικής δωροδοκίας υπαλλήλου ή δικαστικού λειτουργού (236, 237 παρ. 2 και 3 Π.Κ.), καθώς και της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα (237B παρ. 1 Π.Κ.), εάν με δική του θέληση και πριν εξετασθεί οπωσδήποτε για την πράξη του, την αναγγείλει στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή σε οποιαδήποτε αρμόδια αρχή, γραπτά ή προφορικά, οπότε συντάσσεται σχετική έκθεση.

Με **μειωμένη ποινή** τιμωρείται ο υπαίτιος όταν συμβάλλει ουσιωδώς με αναγγελία στην αρχή στην αποκάλυψη συμμετοχής υπαλλήλου στις πράξεις της δωροδοκίας υπαλλήλου ή δικαστικού λειτουργού ή ο συμμετοχος στην δωροληψία υπαλλήλου ή δικαστικού λειτουργού ή στην κατάχρηση εξουσίας ή στην παράβαση εκτέλεσης των ποινών (240 Π.Κ.) ή παράβασης οικιακού ασύλου (241 Π.Κ.), ή ψευδούς βεβαίωσης (242 Π.Κ.), ή παράλειψης βεβαίωσης ταυτότητας (243 Π.Κ.), ή καταπίεσης (244, 245 Π.Κ.), ή παρακράτησης χρημάτων ή πραγμάτων (246 Π.Κ.) ή απεργίας δημοσίων υπαλλήλων (247 Π.Κ.), ή παραβάσεις των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών ή τηλεφωνικών υπαλλήλων (248, 249, 250 Π.Κ.) ή παραβάσεις του δικαστικού ή υπηρεσιακού απορρήτου (251,252 Π.Κ.), ή αποσιώπησης λόγου εξαίρεσης (254 Π.Κ.) ή αθέμιτη συμμετοχή (255 Π.Κ.), ή απιστία σχετικά με την υπηρεσία (256 Π.Κ.) ή εκμετάλλευση εμπιστευμένων πραγμάτων (257 Π.Κ.) ή υπεξαίρεση στην υπηρεσία (258 Π.Κ.) ή παράβαση καθήκοντος (259 Π.Κ.) ή ανυποταξία σε πολιτική αρχή (260 Π.Κ.) ή παρότρυνση υφισταμένων και ανοχή (261 Π.Κ.). Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την **αναστολή της εκτέλεσης της ποινής** ανεξάρτητα αν συντρέχουν οι όροι των άρθρων 99 και 100 του Π.Κ. Το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών με

βούλευμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Εισαγγελέα διατάσσει την **αναστολή της ποινικής δίωξης** κατά του υπαιτίου για ορισμένο χρονικό διάστημα, προκειμένου να βεβαιωθεί η αλήθεια των εισφερόμενων στοιχείων. Την αναστολή μπορεί να διατάξει και το δικαστήριο, εφόσον τα στοιχεία εισφέρονται μέχρι την έκδοση απόφασης σε δεύτερο βαθμό. Με το ίδιο βούλευμα ή απόφαση μπορεί να διαταχθεί και η **άρση ή αντικατάσταση των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού** που έχουν επιβληθεί, ενώ αν μετά την αναστολή της δίωξης προκύψει ότι τα στοιχεία δεν επαρκούν για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του υπαλλήλου, το σχετικό βούλευμα ή απόφαση ανακαλείται και συνεχίζεται κατά του υπαιτίου η ανασταλείσα ποινική δίωξη.

Υπάλληλος ή συμμετοχος σε πράξη υπαλλήλου που **έχει μεταβιβάσει στο Δημόσιο όλα τα περιουσιακά στοιχεία που απέκτησε αμέσως ή εμμέσως** από την τέλεση ή την συμμετοχή στην τέλεση των πράξεων των άρθρων 235 έως 261 ή απιστία του άρθρου 390 Π.Κ. αν συμβάλλει ουσιωδώς με αναγγελία στην αρχή στην αποκάλυψη της συμμετοχής άλλων υπαλλήλων τιμωρείται κατά τα ανωτέρω.

Αναστέλλεται η ποινική δίωξη υπαιτίου των ανωτέρω εγκλημάτων ή πράξεων νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται άμεσα από τις συγκεκριμένες εγκληματικές δραστηριότητες, αν εισφέρει αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή στις πράξεις αυτές προσώπων που διατελούν ή διατέλεσαν **μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί**, με βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου ύστερα από πρόταση του Εισαγγελέα ή με απόφαση του δικαστηρίου όταν τα στοιχεία εισφέρονται μέχρι την έκδοση της απόφασης στο δεύτερο βαθμό, ενώ με το ίδιο βούλευμα ή απόφαση μπορεί να διαταχθεί και η **άρση ή αντικατάσταση των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού που έχουν επιβληθεί**. Η απόφαση ανακαλείται και η ανασταλείσα ποινική δίωξη συνεχίζεται, εάν η Βουλή κρίνει ότι τα στοιχεία δεν είναι επαρκή για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος Υπουργού ή Υφυπουργού, ενώ εάν η Βουλή αποφασίσει την άσκηση ποινικής δίωξης, σε περίπτωση καταδικαστικής απόφασης από το Ειδικό Δικαστήριο ή σε περίπτωση αδυναμίας κίνησης ποινικής δίωξης λόγω εξάλειψης του αξιοποίνου τότε ο συμμετοχος που εισέφερε τα αποδεικτικά στοιχεία **τιμωρείται με ποινή μειωμένη** και το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την **αναστολή εκτέλεσης της ποινής** κατά τα ανωτέρω.